

te stellen „op Christus alleen.“ Hij had dit geloofd, maar daarmee was hij ook door het pausdom veroordeeld en hij wist het maar al te wel.

Gelukkig woonden ook in Zeeland tal van Gereformeerden die den verdreven broeder en zijn gezin hartelijk ontvingen en hen huisvesting gaven. Onder visscher echter was geen man om werkloos thuis te zitten. Hij was te zeer aan een leven van afwisseling gewoon. En om dit weer te leiden bood zich weldra de gelegenheid.

De Watergeuzen begonnen van zich te doen spreken. Met hun vliebooten zeilden zij uit, om den Spanjaard afbreuk te doen waar zij maar konden. Ook menig Zeeuw nam dienst op de Geuzenvloot en toen Pietersz daar eenmaal van gehoord had, was zijn besluit genomen. Hij achtte het zijn plicht mee den strijd voor de vrijheid te strijden, liever dan aan wal te blijven, daar hij toch zijn oude handwerk voorreest niet weer kon oppikken. Hij verkocht zijn schuit, en terwijl vrouw en kind voorbereiden konden leven van het verkregen geld, ging hij op de vloot, en beval den Heere zijn weg en lot.

Hoe het hem ging kan ik u niet verhalen. Blijkbaar echter was hij niet ongezegd in zijn doen. Althans een jaar of twaalf later vinden we hem met zijn gezin weer, in Vlaardingen. Daar had hij zich, nu de oorlog op andere wijs gevoerd werd dan eerst, als visscher gevestigd. Hij verkreeg een zekere welvaart en gevoelde zich spoedig in zijn nieuw vaderland geheel thuis. Zoo ging het trouwens velen die, om des geloofs wille uit Zuid-Nederland geweken, hier een schuilplaats vonden. Nog wonen hun nakomelingen onder ons.

AAN VRAGERS.

„In sommige boeken staat: „Van Karel den grooten, van Frederik den Wijzen; maar in vele andere is het zonder die n geschreven. Wat is nu goed?“

De woorden groot, wijs zijn bijvoegelijke naamwoorden. Die kunnen wij gebruiken bij een zelfst. naamwoord, maar ook op zichzelf. We schrijven bv.

Van den wijzen koning.
Van den wijze.
In 't eerste geval is „wijzen“ verbogen en in 't andere niet, wil 't zelfstandig is.

Nu kan men zulke toevoegels als boven beschouwen als bijvoegelijke naamwoorden, achter het woord geplaatst, en dan moet het zijn: den wijzen, den grooten. 't Wil dan zeggen: van den wijzen Frederik, den grooten Karel.

Maar men kan ze ook als zelfstandig beschouwen, als stond er, Frederik die een wijze, Karel die een groote was. En dan krijgen die woorden in onze taal in den gen en den gen naamval enk. geen n.

Deze laatste beschouwing wordt het meest gevolgd. „Goed“, echter is m. i. zoowel 't een als het ander.

CORRESPONDENTIE.

P. G. te R. G. M. Uw vragen beantwoorden we zoo dra mogelijk.

HOOGENBIRK.

INGEZONDEN STUKKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie).

Mijnheer de Redacteur!

Uit naam der 35 predikanten, vergaderd ter Hoorische predikantenconferentie op den 19den dezer, komen wij u in dankloopen om gehoor voor een protest tegen hetgeen er beweerd is in uw blad van den 17den j.l., onder den titel *Fata Morgana*.

Allereerst een vraag.
Heeft uwe, overigens begrijpelijke vreugde, over de stellingen van den heer W. H. Roobol, u niet te vroeg doen juichen over de zelf-erkenntenis onzerzijds, dat de moderne richting op sterren ligt? Immers, toen het bovengenoemde stuk in uw blad geschreven werd, waren die stellingen nog maar alleen stellingen van éénen onder ons, die in zijn warme liefde en vromen ijver omtrent de bronnen en het wezen der godsdienst, d. w. z. voor onze moderne richting, ze ons voorhield als niets meer dan zijn persoonlijke meening. Zij waren toen in lange na nog niet de proclamatie der meening van alle moderngezinden in den lande, zoals men uit uw „Fata Morgana“ moet opmaken. Integendeel, daar werd, door wie ze hoorden uiteenzetten, bij de ootmoedige erkenning van veel waars, ook een krachtig weerwoord uitgesproken.

Verder. Niet dit heeft de inleider beweerd, dat de moderne richting te zwevend of te weinig godsdienstig is, maar dat zij zich veel te dikwijls als zoodanig vertoont.

Gij kondigt van de moderne richting aan: „een weggestorven zijn bij levenden lijve.“ — Kom, wij en gij weten beiden wel beter; gij en wij weten, dat zij, toegepast op schrift-onderzoek en schrift-beschouwing, zelfs in de kringen van nog-supranaturalisten, die der zake kundig zijn, meerder aanhang en erkenning gevonden heeft. En die toepassing is toch de basis van al wat verder geconcludeerd moet worden.

De lieden van wie het artikel beweert, dat zij dood zijn of „verkwijnen“ — zie, zij leven. Zij zonden, bij nader onderzoek, u nog meevalen in hun godsdienstzin, onze medestanders, gewis van 100, 60 of 30 karats gehalte, maar dat gehalte verschilt doch zich ten uent ook wel voor. Merkwaardig was het, dat de inleider zelf moest verklaren, dat hij voor zich niet zooveel reden tot klagen had. Zij zijn er nog, onze medestanders, zoowel in de Ned. Herv. Kerk als in de andere Protestantische kerkgenootschappen, verwaarts uwe geestverwanten in de Ned. Herv. kerk zoo dikwijls hunne eigen broeders en zusters hebben heengedreven.

Vooral komen we op tegen deze zinspeling: „Ze (de moderne richting n.l.) ziet het met leede oogen aan, hoe juist het godsdienstig deel des volks zich van haar heeft afgewend.“ Waar leest ge dat in Roobol's stellingen?

Of wil de schrijver van *Fata Morgana* daarmede zijne opvatting over alle modernen uitspreken en den duizenden, die nog de onzen zijn, toewenden? „Gij, modernen, behoort niet tot het godsdienstig deel des volks.“ — Edliever: Staat dan het specifiek godsdienstige alleen aan uwe zijde? Wel ja, als gij het meent, moet ge het zeggen!

Maar dat kunt en moogt ge niet beweren. Als onvoorwaardelijk schriftgelovige eert ge immers het woord des apostels: „maar gij, waarom oordeelt gij uwen broeder? Of gij, waarom veracht gij uwen broeder? Of gij,

In één ding geven wij u gelijk. „Onzer is het *fiasco*“ — voorzeker, in zoo verre als wij ons niet mogen beroemen in den aanhang en den toevloed der massa's. Een poos lang was dat zoo, toen namelijk zij, die ook eens de uwen waren (in schijn), zich vermeiden in onze negaties en critieken. 't Was goed gezien van Dr. Kuyper, dat dat niet zoo blijven zou, al bedoelde hij het anders.

Thans hebben wij de massa's niet meer. Gewis het feit is zoo. Maar nu, de op waarde stelling van dat feit?

Is dat de schuld en schande onzer moderne richting? Getuigt dit tegen haar innerlijk wezen en godsdienstig zedelijk gehalte? — Of... zou dit ook kunnen getuigen tegen, althans ten naadele der massa's ter rechter-zoowel als ter linkerzijde, en zou dat ook kunnen pleiten voor haar grovere besnaardheid en trage geest, altijd in gros genomen?

Wij vragen, want wij hebben parallelen! Daar wordt bericht in Joh. 7 dat, toen Jezus zeide: „Mijne woorden zijn op te vatten als geest en als leven,“ velen zijner discipelen teruggingen en niet meer met hem wandelden. Hebt gij den moed om naar aanleiding van dien vermindering van aanhang, te declareren, dat Jezus' prediking een „fata morgana“ een wegsterven was bij levenden lijve?

Een ander gelijksoortig feit.
De leer van Paulus over „de rechtvaardiging door het geloof alleen,“ heeft niet de massa's der Christenheid in haar geheel. Luther's formeel beginsel, om het geloof te be-wijzen uit de Schrift en door klare en duidelijke redenen“ heeft alweer niet de instemming van de massa's. De Hervormingsbeweging heeft slechts een zeer klein deel der Christenvolken kunnen hervormen. Ook dit is een feit? — Doch de appreciatie er van?

Rome en de Grieksch-orthodoxe pope voeren ons hier tegemoet: Gij, Protestanten, kunt niet roemen op de massa's der miljoenen van Spanje en Frankrijk, België en Italië, Oostenrijk, Zuid-Duitsland en Amerika; noch van Rusland en Griekenland, Azië en Egypte, derhalve, „de adem des levens der godsdienst is van u weggetogen.“ Wij vragen: Zijt gij het met die gevolgtrekking in dit geval eens en past ge hier den maatstaf toe, dien ge zoo handig aan ons aanlegt, zeggend: „juist het godsdienstig deel der Christenheid heeft ons Protestantisme den rug toegekeerd, ergo zijn we dood!“ — Al neen, dan zoekt gij met ons in die minderheid des getals het bewijs van de *beterheid des gehaltes* en ge sprekt van een Gideonsbende.

Welnu, onzer is op grond hiervan het geloof, dat onze grondslag, in welke verhouding ook ons zal zegenen, dat de tijd eens zal aanbreken, waarin uwe navenen ook over ons en de onzen desgelijks zullen oordeelen.

In dat geloof zijn wij, moderne predikanten, teruggegaan naar onze gemeenten, biddend en worstelend, gelijk het een goed Christen en wijze betaamt, — om de kennis, hoe wij best zullen arbeiden.

Namens de Hoorische Predikantenvereeniging danken wij u voor de opmerking van dit schrijven. En verder u den besten zegen toewensende van uwen en onzen God, benevens de genadegeve der liefderlijke waardering, teekenen wij

J. T. TENTHOFF, Voorz.
M. UITERLIJK, Secr.

Hoorn, Nov. 1900.

[Dat „toeschnauwen“ schijnt in den stijl dezer heeren een passend woord. Daarom ergeren we er ons niet aan. Met „oordeelen“ of verachten van den broeder“ had ons artikel niets uitstaande. Vooreerst toch zijn de modernen ons in den zin der Schrift geen „broeders“, en als Paulus de dwaalleeraars van zijn tijd „honden“ scheldt, toont hij zelf, dat het niet oordeelen van den broeder niets gemeen heeft met een niet mogen oordeelen over ander afval van de waarheid. Dat overigens het verlaten worden door de menigte op zichzelf geen bewijs tegen uw prediking is, behoeft ons niet herinnerd te worden. De vraag is maar, wie u verlaten. Nog altoos wordt de leer der modernen door de groote menigte gevolgd, de onze niet. Maar dit hebben wij, dat de Godvreezenden zich steeds van de moderne heeren af, en naar ons toekeren. En zoo was het ook in Jezus dagen. Die God zochten, zochten hem. Ten slotte nog dit. Dat de moderne levensbeschouwing een toekomst had, is nooit door ons betwist. Ook niet in *Fata Morgana*. Maar wel dat de moderne richting als kerkelijke, als godsdienstige zinswijze gedaan zou krijgen. En dit nu blijft zoo, ook na wat de heeren te Hoorn over de galvanisatieering, zoo mogelijk, van hun doode hebben geredeneerd. Als kerkelijke, als de godsdienstige behoefte bevredigende richting is het Modernisme gekomen. ... en gegaan.“

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROPEN Hindeloopen: S. Dwarshuis, te Staphorst. — Lloessens, H. N. Boukema, cand. te Appelscha. — Hilversum A. J. Breukelaar, te Bodegraven. — Lollum, K. K. Troost, te Naaldwijk. — Beverwijk, F. Kramer, te Stroobos.

BEDANKT: Anjum, H. W. Felderhof te Doezburg. — Wierden, J. Douma, te Spijkenisse. — Waddingsveen J. L. Schouten, te Hazerswoude.

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROPEN: Geervillet, M. J. Koops Sijpkens, cand. te Leiden. — Gouders, K. Verhagen, te Zuilen. — Kortenhoef en 's-Gravenland, J. van Bruggen, cand. te Utrecht. — Obdam, H. F. J. Herman, te Tricht. — Beesd, W. J. Aalder, te Buiksloot. — Soaksum, A. Blink Kramer, cand. — Holwerd en Nieuw-Beerta, R. Adriani Engels, cand. te Groningen. — Hlaure, Bornwerd, Loevestein en Poelders, D. van Luttervelt, cand. te Utrecht. — Leerdam, Eykmans, te Rossum. — Noordere en Heteren, L. van Mastricht, cand. te Overschie. — Oosterend op Texel, D. Klein Wassink, cand. te Doetinchem. — Alward, J. D. Donela Nieuwenhuis, te Odijk. — Harting, J. D. de Hoog Wt. te Simonsaven en Biert. — Uithuizermeeden, M. Hefling, te Warfum.

AANGENOMEN. Hoogland, J. Riemsma Jr., cand. te Rotterdam. — Winterswijk, M. A. J. Bouwers, te Siddeburen. — Ouderkerk aan den Amstel, G. G. J. Bloeker, te Mastenbroek. — Lobith, H. A. J. van Wijhe, cand.

BEDANKT: Uitwijk, Noorden en Ter Heide, L. van Mastricht, cand. te Overschie. — Graft, H. J. A. van Wijhe, cand. te Voorhout. — Zuidwilde, M. A. Bouwers, te Siddeburen. — Puidijk en Leeuwen, E. Ippius Fokkens, cand. te Leiden. — Zevenhoven, D. Klein Wassink, cand. te Doetinchem. — Gapinge, J. Riemsma Jr., cand. te Rotterdam. — Klaaswaal, W. van Leeuwen, te Akkooi.

Advertentiën.

Voor de vele blijken van deelneming, onder-vonden bij het overlijden van onzen onvergetelijken Echtgenoot en Vader, den Heer

NICOLAAS VERSLUYS,

betuigen we hiermee onzen oprechten dank.

Uit aller naam,

Wed. J. A. VERSLUYS—KORTEWEG.

Teteringen, 6 Dec. 1900.

BREEBAART's
ORGELHANDEL,
Damrak 22, Amsterdam.

Vraag Catalogi.

L. G. WEISZ & Co.,
Commissionairs in Effecten,
WESTERMARKT No. 21
AMSTERDAM.

Bijzondere aandacht

vestigen wij op de belangrijke toevoeging van twee registers, n.l.: **AEOLUS-HARP** en de **PIPE-DIAPASON**, waarvan het schoone klankeffect door elk kenner om strijd wordt geroemd. De toevoeging dezer registers op onze

Packard-Orgels

is het resultaat van jarenlange studie en proefneming en geeft aan het Solospel een waarde, als tot nu toe nog niet werd verkregen. Beleeft u uitnodiging tot bezoek en kennismaking door

GOLDSCHMEDING's
ORGELHANDEL,
Warmoesstraat 141 en Keizersgr. 305,
AMSTERDAM.

Men vrage Catalogus en condities voor Koop — Huur — Huur etc.

Bij J. H. DUNK, te Rotterdam, verscheen

De Kracht en de Vrucht des Woords.

Bevestigings- en Intreepreek, door
H. H. VEDER

EN
H. C. VAN DEN BRINK,
Pred. Gereformeerde Kerk van Rotterdam.
40 bladz. Groot 8°. 30 Cent.

Alsmode:
P. A. E. SILLEVIS SMITT,

„Hunne teekenen tot teekenen gesteld.“
Rede bij den Bidstond voor Zuid-Afrika. Ten voordele van het „Afrik. Tehuis“ te Amst.
20 Cent.

Gelegenheidspredikatiën.

15 Leerrekenen door:
T. BOS, J. DEKKER, A. DOORN,
A. DE GEUS, J. J. IMPETA en A. ZOMER.

8°. formaal 216 bladz. Prijs f 1.80.
(Vooraf ten dienste van vacante Kerken.)

„CAPADOSE.“

Vereeniging voor goedkope Zondagsschool-uitgaven.

VERSCHEENEN:

HESBA STRETTON. Nelly's donkere dagen. Een verhaal uit Liverpool. Met 3 platen en omslag in kleurendruk. Tweede druk. f 0.30

MEESTER BERNARD. Een verhaal uit den tijd der Hugenoten. Met 3 platen en omslag in kleurendruk. f 0.30

MEV. SHERWOOD. Uit den oud-n tijd. Een geschiedenis van voor tweehonderd jaren. Met twee platen en omslag in kleurendruk. f 0.25

R. C. VERWEIJCK. Uit een jongensleven. Een schetsje uit het Amsterdamse volksleven. Met twee platen en geïllustreerde omslag. f 0.25

E. GERDES. Uit twee gevaren gered. Een verhaal voor knapen. Met twee platen en omslag in kleurendruk. Tweede druk. f 0.20

A. J. HOOGENBIRK. Hoe een hyena een mensch reddde, en Da verloren armband. Met twee platen en omslag in kleurendruk. Vierde druk. f 0.20

EDUARD. Rijk gezegend. Een Kerstverhaal. In geïllustreerde omslag met een plaat in kleurendruk. Tweede druk. f 0.15

P. J. KLOPPERS. Een geloofsbeld. Het leven van Maarten Luther. Met een plaat en omslag in kleurendruk en portret van Luther. Tweede druk. f 0.15

Aan de leden werd een present-exemplaar van bovenstaande uitgaven gezonden, benevens de Catalogus voor 1900 en Het eerste vervolg op de Geïllustreerde Catalogus.

Het lidmaatschap kost minstens vijf gulden.
Ieder lid heeft het recht aan boekjes en kaartjes voor **DUBBELE WAARDE** te kiezen van het bedrag van zijn lidmaatschap.

Die voor f 10.— kiest is lid voor f 5.—
die voor „ 20.— „ „ „ „ 10.— enz.

De Catalogus omvat 7 rubrieken, boeken en boekjes — Studietoeken voor Zondagsschool-ondervijzers. — Boekjes ter uitdijding bij het afleggen van Belijdenis. — Textboeken. — Muurteksten. — Zondagsschoolkaartjes en Tractaatjes en Kerstlieders. — en bijna 400 Nos. van f 1.90 tot 4 Cent toe.

Vraag de Catalogus die **GRATIS** gezonden wordt.
NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
BOEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.
Amsterdam.
Pretoria.

JOHANNES KRAMER & Co.,

Dam 15-17 en Vijgendam 12, Amsterdam.

Koopen en verkoopen **EFFECTEN**, diverse **LOTEN** en vreemde **COUPONS** Wisselen Gouden, Zilveren **MUNTEN** en vreemde Banknoten. Sluiten **PROLONGATIEN** en **BELEENINGEN**. Nemen gelden à **DEPOSITO** 1/2 pCt. onder prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoos terugbetaald.

Dagen van Goede Boodschap

DOOR

Dr. A. KUYPER.

Deel I. In den Kerstnacht. Deel III. De Paaschmorgen.

„ II. Oud- en Nieuwjaar. „ IV. Op den Pinksterdag.

4 deelen ingenaald f 3.60; in 4 fraaie stempelbanden f 5.60;
elk deel afzonderlijk ingenaald f 1.20; gebonden f 1.75.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

BOEKHANDEL

VOORHEEN

HÖVEKER & WORMSER.

Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering

Geregtigd te AMSTERDAM, Keizersgracht 729.

Maatschappelijk Kapitaal: Een Millioen Gulden.

Commissarissen:

Mr. Th. HEEMSKERK, L. J. S. VAN KEMPEN, H. W. VAN MARLE, Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, J. E. N. Baron SCHIMMELPENNINGK VAN DER OYE

Directeuren: H. J. VAN VULPEN en H. SERET.

De Maatschappij sluit alle soorten verzekeringen **KAPITAAL** en **LIFERENTE** tot elk bedrag.

PAULUS en FILIPPI.

Twintig Leerrekenen uit de wordingsgeschiedenis van, en uit den Zondbrief aan de gemeente van Filippi, VAN

P. A. E. SILLEVIS SMITT,
Bedienaar des Woords bij de Gereformeerde Kerk te Rotterdam.

Prijs f 2.70; gebonden f 3.50.

De schrijver zegt in de voorrede, dat zijn doel tweeledig is.

„Om diegenen die verhinderd zijn des Zondags op te gaan, leetuur te verschaffen en om vacante kerken een bundel predikatiën aan te bieden, die zich bij uitnemendheid leenen ter voorlezing aan de gemeente.“

Deze bundel, 27 vel groot, is ook verkrijgbaar in wekelijksche afleveringen van 1 vel dikte, à 10 Cent per aflevering.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

BOEKHANDEL

VOORHEEN

HÖVEKER & WORMSER

H. H. Zondagsschoolbesturen

gelieven kennis te nemen van de aanbieding **KERSTBOEKJES**, van den Uitgever K. LE COINTRE, te Middelburg.

Op aanvraag wordt gaarne een exempl. toegezonden.

BROUWER ANCHER, De Gulden,

wordt door bevoegde beoordeelaars als een der beste bronnen en het degelijkste werk over het Geldwezen aanbevolen.

De oorspronkelijke prijs was f 2.50. Voor zoover de voorraad strekt, aangeboden voor slechts 90 Cent, door den Uitgever K. LE COINTRE, te Middelburg.

Dit blad is bijdragen aan de ADU. Inzendingen kunnen voor

Van t

Wie van hogere opv strekt niet e lijke versta vrouw, oud zusters, vrou bepaaldelijk des Gezins overeenkomst Natuurlijke st het Gezin n het Hoofd, t het Gezin, t den Christus ten deze all de beslissing van het Gezi Gezins is ong male verhoud „Christelijk“ normale Gezi niet moett, oudere kinder dan het Hoof laat, dat een de religieu leide, dan ze zoo goed als altoos slechts eere komt dar Hiervoor ware zelf noodig. I blijft: God he het hoofd van hoofd der vro dien de aposti oog op het s hij voor Geme terlijk toch se ders, dat gij ik u die overv gij weet, dat iegelijken man der vrouw, en Gehandhaaf telijk Gezin hoofd tevens Gezinspriester zelf inhoud, tenis van den zigheid of bez dwijnen van d den dood, door ting of door l als Gezinshoof priesteresse va trede. En al moeder niet ka deze plicht ove of, zoo dit no dienstbode. Dit mand vreemd het beheer der volgt men gehe trouwt men we dienstbode de het, waarop h een regel zijn, g kan daarom niet God zelf is, D Naam in het en aan Wien recht toekomst, orde te bepa besef tot een coe. Het is op dat de man zee om in den huia an de vrouw d dere mate eigen den wij er allie gen: Laat dan en de man er bi niet. De man nu dat die dienst v juist deze wetens den, om er zich het lezen geen h aan de beurt is, het vereische o doen. En zoo o het vrije gebed, i gebed bidden, M het doen; hij st het niet maar op het doen zoo goe ning kan, ten el den heiligen, hoo dienstige verricht